

TPlus

TietoPlus | Taustat | Tilastot | Pykälät

Hyötyä kunnalle ja iloa kuntalaisille

Highland CATTLE

MAISEMANHOITO

Lähtiessään 1970-luvun lopulla pikkutyttönä mustikkametsälle minulle muistutettiin, että saatan törmätä metsässä laiduntaviin lehtiin. Sitten metsälaidunnus harvinaistui mutta tekee 2000-luvulla paluuta luonnon- ja maisemanhoitona. Kunnat merkittävänä maanomistajina voisivat tarjota alueitaan laidunkäyttöön ja tuottaisivat monia hyötyjä kuntalaisilleen.

Luonnon- ja maisemanhoidolle on tarvetta, sillä laidunnuksen loputtua metsä- ja rantalaitumet alkoivat kasvaa umpeen ja kasvi- ja eläinlajien kirjo alkoi yksipuolistua. Uusi mahdollisuus avautui ryteikköjen raivaamiseen ja laitumien rakentamiseen EU-rahoitusten myötä. Rahoitusten avulla luonnonlaidunnus on karjan- ja lampaankasvattajalle taloudellisesti mahdollisista.

Olemme aviomieheni kanssa vuosien aikana keränneet kokemusta luonnonlaiduntamisesta Espoossa, Hangossa, Turussa ja asuinkunnassamme Säskylässä. Luonnonlaitumet ovat erinomainen kesäkohde kasvattajalle ja karjalle, mutta on tärkeää saada uusia alueita ja toimijoita tähän perinteiseen laidunmuotoon.

Maisema avartuu

Turun Ruissalon laitumet olivat leet jo pitkään luonnontilaisena, eikä

raivaustöitä ollut tehty. Seurauksena oli voimakas pusikoituminen ja umpeenkasvu.

Turun kaupunki sai LIFE-rahoituksen, jolla raivattiin puita ja tehtiin sähköaitaa sekä järjestettiin alueelle juomavesi ennen eläinten tuloa. Sähkön kulkeminen aidassa takaa, että eläimet pysyvät aidan sisäpuolella ja ihmiset ulkopuolella.

Karjan havaitseminen oli sattumanvaraista ensimmäisinä kesinä, sillä eläimet kätkeytyivät ryteikköön. Rantojen järviruoko on eläinten suurta herkkua. Siksi eläimet katosivat pari metriä korkean kasvillisuuden sekaan.

Kesä kesältä laiduntaminen alkoi tuottaa tulosta. Ruissalossa näemme jo karjaa ja myös merta, joka aiemmin oli jäänyt piiloon kaislojen taakse. Laiduntavat eläimet tuottavat kirjaimellisesti näkyvää tulosta ihmisilmälle miellyttäväksi.

Karja tuo mielihyvää

Ruissalossa kulkijat ovat mieltyneet avartuviin luonnonlaitumiin ja itse eläimiin. Hymyt nousevat ohikulkijoiden silmiin ja lukuisat keskustelut ohikulkijoiden kanssa viestivät, että ihminen haluaa kohdata karjaa, lampaita, hevosia.

Meillä on halu toimia yhdessä eläinten kanssa. Kaupungistuessamme tämä luontainen tarve on vaikeutunut. Karjan tuominen luonnonhoidollisesti merkittävälle alueelle tekee mahdolliseksi kohdata tuotantoeläimiä. Purkaessamme karjan kuljetusautosta eläimiä laitumelle tapahtumaa seuraava katsoja kertoi, että "nyt hänen kesänsä alkaa".

luonnonhoitoa

ajaksi kunnan maalle

Alue soveltuu Highland Cattle -karjan, esimerkiksi Aippin ja Salomonin laitumeksi, jos sinne saadaan juomavettä ja sähköinen vankka aita paimeneksi. Aippi ja Salomon laiduntavat Säskylässä.

”Mitä kunta kertoo ulospäin antaessaan alueitaan laidunkäyttöön? Ainakin sen, että kunnassa halutaan elää ajan hermolla tuomalla esiin kauniisti hoidettua luonnonlaidunta ihmisille..”

TietoPlus | Taustat | Tilastot | Pykälät

PAULIINA UKKONEN

Nyky-suomalaisille saattavat olla tutumpia luontodokumenttien eksoottiset eläimet Afrikan savanneilla kuin omat, meidän oloissamme menestyvät eläinlajit. Krottilla-niminen laidunalue sijaitsee Turun Ruissalossa.

”Kokemukset ovat niin tärkeitä lapsille ja nuorille, että he saattavat tuoda jopa oman perheensä karjaa katsomaan.”

Luonnonlaitumien hoito kiinnostaa lapsia ja nuoria ihmisiä, jotka pyörittävät tulevaisuudessa yhteiskuntamme rattaita. Mitkä ovat ne arvot, joihin heidän maailmansa rakentuu? Oppitunneilla luokassaan oppilaat tutustuvat lehmään ja tähän oppimiseen opettaja liittyy vierailun karjatilalla.

Säkylässä läheisen ala-asteen koululaiset tulevat meille perinteiselle tutustumiskäynnille. Kysyttävää riittää, ja kysymykset ovat monipuolisia ja älykkäitä.

Vakiokysymyksiä työtiedustelevat kunkin eläimen nimeä ja pojat varmistelevat kyselyin ja kokeiluina sähköjohtavuutta. Siitä se riemu nousee.

Kokemukset ovat niin tärkeitä lapsille ja nuorille, että he saattavat tuoda jopa oman perheensä karjaa katsomaan. Voisipa järjestää ”karja-leirejä”, jolloin kasvattajan opastuksella perehdyttäisiin tekemäämme työhön. Tiedä vaikka nämä nuoret sitten tulevaisuudessa innostuisivat uraan maataloudessa.

Ympäröivä luonto monipuolistuu

Karjaamme on ollut yli kymmenellä eri luonnonlaitumella; toisissa pidempiä, toisissa lyhyempiä jaksoja. Kaikkialla on ollut havaittavissa se, että kasvi- ja eläinkunnan lajikirjo monipuolistuu eli palautuu menneiden vuosikymmenien muotoon.

Lukuisat lintulajit hakevat muuttomatkoillaan aukeita levähdyspaikkoja, joiksi laitumet sopivat erinomaisesti. Useat perhos- ja hyönteislajit tarvitsevat niittykasveja, joiden määrä lisääntyy laidunnuksen myötä. Aiheesta on tehty lukuisia tutkimuksia.

Valtio pyrkii luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen arvokkaissa elinympäristöissä, kuten puustoisissa perinneympäristöissä. METSO-ohjelman tavoitteena on metsäluonnon monimuotoisuuden säilyminen.

Rahoituksen hakeminen on jokaisen kunnan ulottuvissa, sillä ympäristöministeriö rahoittaa kuntien METSO-kohteiden kartoitusta.

Kunta sykkii elämää

Suomalainen kuntakartta on kokenut valtavia muutoksia viime vuosi-

na. Oma paikallinen identiteetti säilyy, vaikka rajoja uudelleen vedetäänkin. Tarvitaan vetoa uusia asukkaiden tuomiseksi maaseutukuntiin, jotta väestön ikääntyminen ei käännä asukaslukua pysyvästi laskusuuntaan.

Mitä kunta kertoo itsestään ulospäin antaessaan alueitaan laidunkäyttöön?

Ainakin sen, että kunnassa halutaan elää ajan hermolla tuomalla esiin kauniisti hoidettua luonnonlaidunta ihmisille ja saatamalla näkyviin todellista lähiruokaa. Ja samalla kunta viestii elävästä kunnasta, jossa on toimijoita. ■

PAULIINA UKKONEN
FM, karjankasvattaja

Kirjoittaja on Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä/luonto- ja maisemapalvelut teemaryhmän jäsen.

Lisätietoja:
www.maaseutupolitiikka.fi
www.ukkonenhighlandcattle.blogspot.com

TUTKIMUS

MAASEUTU HUOLISSAAN lähipalveluistaan

Kun palvelut keskittyvät ja etään-tyvät paikallistasolta, kansalaiset tulevat syrjäytyeksi päätöksenteosta ja osallistumisesta. Vastavetona tälle Suomessakin on ryhdytty kehittämään maaseudun hyvinvointipalveluja kansalaisosallistumisen ja yhteisöllisyyden pohjalta.

KAMPA-tutkimus- ja kehittämissankkeessa toivotaan erityisesti kylien, kuntien ja yhteistoiminta-alueen keskinäistä vuoropuhelua ja tiedotusta. Palveluja käyttävien asiakkaiden osallisuutta palveluissa halutaan lisätä niin, että heidän tarpeensa ja voimavaransa olisivat kyläkunnittain jo palvelujen suunnittelussa lähtökohtana.

Halutaan luoda myös eri-ikäisten kuntalaisten sekä sote-palveluista päättävien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden välillä. Palveluja halutaan turvata ja kehittää mm. tiivistämällä kunnan, kolmannen sektorin, paikallisten yrittäjien ja kansalaisten välistä yhteistyötä.

KAMPA-hanke toteutettiin Jyväskylän yliopistossa, Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa 2009–2011. Siihen osallistuivat Kokkola ja Kruunupyy, Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alue, yhteistoiminta-alue JYTA, Kallion yhteistoiminta-alue, Rautalamppi, Raahe, Tornio ja Itä-Lapin kunnat. Tekijät ovat professori **Aila-Leena Matthies** ja projektitutkijat **Mari Kattilakoski** ja **Niina Rantamäki**.

Kansalaisilta, päättäjiltä ja viranomaisilta mm. kysyttiin, millaisia tarpeita ja mahdollisuuksia he tunnistavat paikallistasolla kansalaislähtöisemmälle hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi.

Kyse palvelujen demokraattisesta hallinnasta, jossa kansalaiset haluavat lisää mahdollisuuksia vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Toiseksi koko palvelujärjestelmän läpäiseväksi toimintajatkukseksi halutaan johdonmukaisesti kansalaislähtöisyyttä.

Lisäksi kansalaiset haluavat itse osallistua ja vaikuttaa palvelujen tuottamiseen. Näistä kaikkien alueiden yhteisistä tavoitteista laadittiin hankkeessa kullekin alueelle omat konkreettiset kehittämiskohteet, joita voidaan soveltaa palvelujen kehittämisessä alueilla. ■

Lisätietoja:
www.chydenius.fi/kampa

Raportti on julkaistu Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisusarjassa.